

SİRKÜ : 2008/26

Konu : Avrupa Birliği Bölgesel Rekabet Edilebilirlik

Operasyonel Programı Proje Teklif Çağrısı Hakkında Açıklama

KAYSERİ

26.12.2008

Türkiye'nin Avrupa Birliğine katılım sürecinde, katılımın sosyal, ekonomik ve politik açıdan uyumunun sağlanmasına katkıda bulunmak amacıyla genellikle hibe şeklinde çeşitli program ve projeler yürütülmüş olup, Avrupa Birliği 2007–2013 dönemi için tüm katılım öncesi mali yardımları tek bir programda toplamıştır. Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (Instrument for Pre-Accession Assistance - IPA) olarak adlandırılan bu sistem çerçevesinde, Türkiye'ye sunulacak AB mali yardımları, AB Üyesi Ülkelerde uygulanan yaklaşıma uygun olarak kullanılacaktır.

Bu çerçevede Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından Kayseri'nin de içinde bulunduğu 43 ili kapsayan bölgede kamu kurumları, sanayi ve ticaret odaları, OSB ve KSS yönetimleri, üniversiteler, bilimsel kurum ve araştırma merkezleri, valilikler, belediyeler, il özel idareleri, birlikler, sendikalar, vakıflar ve dernekler gibi kurumlarca uygulanmak üzere toplam 75.980.914 EURO bütçeli "Bölgesel Rekabet Edilebilirlik Operasyonel Programı -BROP (2007-2009) için birinci proje teklif çağrısına çıkmıştır.

Avrupa Birliği tarafından bu çerçevede yapılacak hibelerle ilgili olarak yapılan çağrının temel esasları aşağıda açıklanmıştır. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Program Otoritesi ve programın uygulamasından sorumlu kurum olarak belirlenmiş olup, bu program kapsamında hazırlanacak aşağıda belirtilen bütçe, bölge, süre ve uygulayıcı kısıtlamalarına göre engeç 16.01.2009 tarihine kadar Bakanlığa sunulması gerekmektedir.

1. Programın Amacı

Bölgesel Rekabet Edilebilirlik Operasyonel Programı'nın amacı Türk ekonomisinin rekabet gücünü AB ekonomisi ile yakınlaştırmak ve bölgesel sosyo-ekonomik gelişmişlik farklarını azaltmaktır. Bu hedefleri gerçekleştirebilmek için BROP, kaynaklarını etkin ve katkının en yüksek seviyede olacağı sınırlı sayıdaki bölge, öncelik ve sektörler üzerine yoğunlaşmıştır.

2. Programın Uygulanacağı Bölge ve İller

Coğrafi yoğunlaşma anlamında Program, kişi başı milli geliri Türkiye ortalamasının %75'inden daha az olan 43 ilde ve bunun içerisinde de 15 Büyüme Merkezinde yoğunlaşmaktadır. Büyüme Merkezleri olarak Kahramanmaraş, Samsun, Kastamonu, Malatya, Elazığ, Trabzon, Kayseri, Sivas, Gaziantep, Diyarbakır, Şanlıurfa, Erzurum, Batman, Van ve Kars olarak belirlenmiştir. Diğer yandan, sektörel yoğunlaşma anlamında Program; imalat sanayi ve turizm KOBİ'leri ile bilgi toplumu, araştırma, geliştirme ve inovasyon sektörleri üzerine odaklanmaktadır.

3. Proje Teklif Çağrısına Başvurabilecekler

Bu proje teklif çağrısı kapsamında uygulanacak tedbirlere kamu kurum/ajansları, iş ve işletme geliştirme kurum/merkezleri, ulusal bölgesel ve/veya yerel sanayi ve ticaret odaları, OSB ve KSS yönetimleri, Teknoloji Geliştirme Merkezleri ve Teknoloji Geliştirme Bölgeleri yönetimleri, üniversiteler, bilimsel kurum ve araştırma merkezleri, valilikler, belediyeler, il özel idareleri, birlikler, sendikalar, vakıflar ve dernekler gibi kurumlar başvurabilecek olup, şirketler (kar amacı güden şirket/ortak girişimler/ortaklıklar) ve kar amacı güden organizasyonlar bu proje teklif çağrısına proje sahibi ve/veya ortağı olarak başvuruda bulunamazlar. Yararlanıcı ile aynı niteliklere sahip hedef bölge dışında yer alan benzer kuruluşlar da, hedef bölgedeki ortaklarla yakın işbirliği kurarak oluşturdukları ve hedef bölgede uygulayacakları projelerle başvurabileceklerdir.

4. Programın Öncelikleri, Bu Önceliklere İlişkin Olarak Uygulanacak Tedbirler ve Başvurulabilecek Faaliyetler

Programın iki önceliği bulunmaktadır. Bu iki öncelik toplam (6) tedbire ayrılmış olup, bu öncelikler ve tedbirler ile tedbirler kapsamında uygulanabilir kabul edilen ve her bir tedbir için uygun görülen faaliyetler aşağıda belirtilmiştir.

Öncelik 1: İş Ortamının İyileştirilmesi:

Bu önceliğin amacı, hedef bölgede yeni işletmelerin sayısını artırmak için daha iyi bir iş ortamı oluşturmak, mevcut işletmelerin verimliliğini ve rekabet güçlerini iyileştirmek, fiziki altyapının iyileştirilmesi ve hedef bölgelerdeki KOBİ'ler için destekleyici bir çevrenin yaratılması yolu ile toplam istihdama katkıda bulunmaktır. Bu öncelik, sanayi altyapısının geliştirilmesi, finansal araçların oluşturulması ve geliştirilmesi, araştırma ve geliştirme, yenilikçilik, teknoloji ve bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) ortamı ve altyapısının geliştirilmesi ve turizm altyapısı ile turizme yönelik tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin geliştirilmesi konusuna odaklanmaktadır.

Bu öncelik kapsamındaki (4) tedbir ve bu tedbirlere uygun görülen faaliyetler aşağıda belirtilmiştir.

Tedbir 1.1

Sanayi Altyapısının Geliştirilmesi

Bu tedbir ile mevcut sanayi alanlarının kalitesinin yükseltilerek kullanımlarının teşvik edilmesi, sundukları hizmetlerin talebe uygun hale getirilmesi ve uygun yerlerde KOBİ'lere yönelik ortak tesislerin kurulmasının desteklenmesi yolları ile daha iyi bir yatırım ortamının yaratılması amaçlanmaktadır.

Bu tedbir genel olarak aşağıdaki faaliyetleri kapsamaktadır

- KOBİ'lerin ortak kullanımına yönelik sosyal, teknik, imalat, depolama ve BİT tesislerinin kurulması, iyileştirilmesi ve tefrişatı ile makine ve ekipman tedariki.
- Tek durak ofisleri ile bilgi ve danışmanlık merkezleri, vb. kurulması, iyileştirilmesi ve tefrişatı
- Sanayi alanlarının içerisi veya çevresi ile havaalanları, limanlar, ana ulaşım aksları ve benzeri
- Uygun mekanlarda ortak ticari kullanıma yönelik lojistik merkezlerinin kurulması.

Tedbir.1.2

Finansal Araçların Oluşturulması ve Geliştirilmesi

Bu tedbir kapsamında proje sunulması bu proje teklifi çağrısında mümkün değildir

Tedbir 1.3.

Ar-Ge, Yenilikçilik, Teknoloji ve Bilgi-İletişim Teknolojileri Altyapısının Geliştirilmesi

Bu tedbirin amacı, verimliliği artırmak ve bilgiye dayalı dinamik bir ekonominin oluşturulması için Ar-Ge, inovasyon, teknoloji kullanımı ve bilgi transferinin teşvik edilmesidir.

Bu tedbir genel olarak aşağıdaki faaliyetleri kapsamaktadır;

- Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (TGB), Teknoloji Geliştirme Merkezleri (TEKMER), Duvarsız Teknoloji İnkübatörleri (DTİ), Kuluçka Merkezleri, Teknoloji Transfer Merkezleri, Mükemmeliyet Merkezleri ve benzeri Ar&Ge, teknoloji ve inovasyon altyapısının kurulması iyileştirilmesi ve modernizasyonu (tefrişat ve bilgi-iletişim altyapısı dahil olmak üzere).
- Ar-Ge, teknoloji transferi ve bilgi-iletişim teknolojilerinin ticari olarak kullanımına yönelik kamu kuruluşları ve kar amacı gütmeyen diğer kuruluşlar tarafından yürütülen faaliyetler ile kamu, üniversiteler, Ar-Ge merkezleri ve işletmeler arasındaki ortak ağların, kümelenmelerin ve teknoloji

platformlarının oluşturulması (altyapı, tefrişat ve bilgi-iletişim altyapısı dahil olmak üzere) ve geliştirilmesine yönelik faaliyetlerin desteklenmesi.

- TGB'ler, TEKMER'ler, üniversiteler ve diğer uygun alanlarda laboratuvarlar, atölyeler, makine ve ekipmanlar, eğitim tesisleri vb gibi sosyal, teknik ve üretim tesislerinin kurulması ve modernizasyonu.
- TGB'ler, TEKMER'ler, üniversiteler ve benzeri alanlarda tek durak ofisleri, bilgi, danışmanlık, patent ofisleri ve diğer uygun ortak hizmet yapılarının oluşturulması.
- Faaliyetin hedef bölgenin rekabet gücünü desteklemesi koşuluyla, hedef bölge dışında yürütülen faaliyetler ve yatırımların desteklenmesi,

Tedbir 1.4

Turizm Altyapısının, Pazarlama ve Tanıtım Faaliyetlerinin Geliştirilmesi

Bu tedbir ile ticari kullanım için turizm alanlarının canlandırılması ve peyzajı ile turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin desteklenmesi yoluyla, rekabet edebilirliği ve istihdam kapasitesini geliştirmeyi ve bölgesel farklılıkların azaltılmasını amaçlamaktadır.

Bu tedbir genel olarak aşağıdaki faaliyetleri kapsamaktadır;

- Turizm alanlarının canlandırılma ve peyzaj ve diğer altyapı destekleri ile iyileştirilmesi.
- Turizm bilgi tesisleri ve merkezlerinin kurulması ve tefrişatı.
- Kamu kuruluşlarının ve kar amacı gütmeyen kuruluşların her türlü bilgi ve iletişim araçlarını kullanması yoluyla tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin desteklenmesi.
- Festivaller, sergiler ve fuarlar gibi yerel turistik organizasyonların desteklenmesi.
- Ulusal ve uluslararası seminerlerin, kongrelerin düzenlenmesinin ve ulusal ve uluslararası fuarlara katılımın desteklenmesi.

Öncelik 2: İşletme Kapasitelerinin Arttırılması ve Girişimciliğin Desteklenmesi:

Bu öncelik, hedef bölgelerde başta yeni girişimciler olmak üzere KOBİ'lere yönelik danışmanlık ve bilgi desteği faaliyetlerinin desteklenmesi ile kümelenme ve ağ yapısı faaliyetlerinin güçlendirilmesi yoluyla, işletmelerin girişimcilik kapasitesini, verimliliğini ve ürettikleri katma değeri arttırmayı ve bölgedeki istihdam oranını ve rekabet gücünü yükseltmeyi amaçlamaktadır. Bu öncelik altındaki tedbirler; KOBİ'lerin araştırma ve geliştirme, yenilikçilik, BİT ve girişimcilik kapasitelerini arttırma ve sanayi sektörleri arasında işbirliğinin güçlendirilmesi üzerinde odaklanmaktadır.

Bu öncelik kapsamındaki (2) tedbir ve bu tedbirlere uygun görülen faaliyetler aşağıda belirtilmiştir.

Tedbir 2.1

İşletmelere Temel Bilgi ve Danışmanlık Desteği Sağlanması

Bu tedbirin amacı, özellikle yeni işletmeler olmak üzere KOBİ'lerin girişimcilik kültür ve becerilerini ve rekabet edebilirliklerini temel bilgi destekleri ve danışmanlık hizmetleri aracılığı ile iyileştirmek ve KOBİ'lerin finansmana erişim becerilerinin iyileştirilmesi yoluyla yatırımlarının artırılmasını sağlamaktadır.

Bu tedbir genel olarak aşağıdaki faaliyetleri kapsamaktadır;

- Kamu kuruluşları ve kar amacı gütmeyen kuruluşların, öncelikle yeni kurulan işletmeler olmak üzere KOBİ'lere temel bilgi desteği sağlamak üzere hazırladıkları projelerin desteklenmesi,
- Öncelikle yeni kurulan işletmeler olmak üzere KOBİ'lere danışmanlık desteği sağlanması,

- Öncelikle yeni kurulan işletmeler olmak KOBİ'lere sağlanacak danışmanlık desteği vasıtasıyla Tedbir 2 kapsamında sağlanacak finansmana erisin artırılması (parayla birlikte danışmanlık)

Tedbir 2.2

Sanayi Alanında İşbirliğinin Güçlendirilmesi

Bu tedbirin amacı, sanayi alanında yatay ve dikey işbirliğini, kümelenme, ağ oluşturma ve işbirliği faaliyetlerine yönelik danışmanlık ve bilgi destek faaliyetleri aracılığı ile arttırmaktır.

Bu tedbir genel olarak aşağıdaki faaliyetleri kapsamaktadır;

- Kamu kurumları ve kar amacı gütmeyen kuruluşların kümelenme, ağ oluşumu ve işbirliğine yönelik faaliyetler konusundaki temel bilgi desteği ve danışmanlık faaliyetlerinin desteklenmesi,
- Kamu kurumları ve kar amacı gütmeyen kuruluşların saha çalışmaları, tanımlama, ihtiyaç analizleri, kümelenme ve ağ oluşumu analizleri ve haritalarının oluşturulması ve de kümelenme ve ağ oluşumu yol haritalarının hazırlanmasına yönelik faaliyetlerinin desteklenmesi,
- Mevcut ve potansiyel kümelenmeler, ağ oluşumları, sektörel dernekler ve benzeri işbirliği mekanizmalarının ortak faaliyet ve yatırımlarının finansmanına yönelik doğrudan destekler.

5. Sunulacak Projelerle İlgili Tedbirlere İlişkin Bütçe, Bölge ve Uygulayıcı Kısıtlamaları

Proje otoritesi olarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca, uygulanacak tedbirler için bütçe, bölge ve uygulayıcı kısıtlamaları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir. Bu nedenle proje teklifleri, belirtilen tedbir, bütçe, bölge ve uygulayıcı kısıtlamaları dikkate alınarak hazırlanmalı ve sunulmalıdır.

Tedbirler	Tedbir 1.1.	Tedbir 1.3.	Tedbir 1.4.	Tedbir 2.1.	Tedbir 2.2.
	Sanayi alt yapısının geliştirilmesi	Ar-Ge, Yenilikçilik, Teknoloji ve Bilgi-İletişim Teknolojileri Altyapısının Geliştirilmesi	Turizm Altyapısının, Pazarlama ve Tanıtım Faaliyetlerinin Geliştirilmesi	İşletmelere Temel Bilgi ve Danışmanlık Desteği Sağlanması	Sanayi Alanında İşbirliğinin Güçlendirilmesi
Uygun İller	Van, Muş, Bitlis, Hakkari, Diyarbakır, Şanlıurfa, Batman, Mardin, Şırnak, Siirt, Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli, Çankırı, Kastamonu, Sinop, Samsun, Amasya, Çorum, Tokat, Trabzon, Artvin, Samsun, Amasya, Çorum, Tokat, Trabzon, Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Gaziantep, Adıyaman, Kilis, Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye, Kayseri, Sivas, Yozgat	Erzurum, Erzincan, Bayburt, Malatya, Elazığ, Tunceli, Çankırı, Kastamonu, Sinop, Samsun, Amasya, Çorum, Tokat, Trabzon, Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Gaziantep, Adıyaman, Kilis, Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye, Kayseri, Sivas, Yozgat	Erzurum, Erzincan, Bayburt, Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars, Van, Muş, Bitlis, Hakkari, Batman, Mardin, Şırnak, Siirt, Gaziantep, Adıyaman, Kilis,	Erzurum, Erzincan, Bayburt, Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars, Van, Muş, Bitlis, Hakkari, Diyarbakır, Şanlıurfa, Batman, Mardin, Şırnak, Siirt, Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli, Çankırı, Kastamonu, Sinop, Samsun, Amasya, Çorum, Tokat, Trabzon, Artvin, Giresun, Ordu, Rize, Gümüşhane, Gaziantep, Adıyaman, Kilis, Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye, Kayseri, Sivas, Yozgat	Erzurum, Erzincan, Bayburt, Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars, Van, Muş, Bitlis, Hakkari, Diyarbakır, Şanlıurfa, Batman, Mardin, Şırnak, Siirt, Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli, Çankırı, Kastamonu, Sinop, Samsun, Amasya, Çorum, Tokat, Trabzon, Artvin, Giresun, Ordu, Rize, Gümüşhane, Gaziantep, Adıyaman, Kilis, Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye, Kayseri, Sivas, Yozgat
Başvuru Yapabilecekler	Kamu kurum/ajansları, iş ve işletme geliştirme kurum/merkezleri, OSB ve KSS yönetimleri, ulusal, bölgesel ve/veya yerel sanayi ve ticaret odaları, birlikler, sendikalar, vakıflar ve dernekler vb.	Kamu kurum/ajansları, Teknoloji Geliştirme Merkezi (TEKMER) ve Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (TGB) yönetimleri, üniversiteler, bilimsel kurum ve araştırma merkezleri, ulusal, bölgesel ve/veya yerel sanayi ve ticaret odaları, sektör birlikleri, sendikalar, vakıflar, dernekler, vb.	Turizm ve Kültür Bakanlığı, kamu kurum/ajansları, valilikler, il özel idareleri, belediyeler, ulusal, bölgesel ve/veya yerel sanayi ve ticaret odaları, sektör birlikleri, vakıflar vb.	Kamu kurum/ajansları, araştırma merkezleri, üniversiteler, kar amacı gütmeyen kuruluşlar, ulusal, bölgesel ve/veya yerel sanayi ve ticaret odaları, sendikalar, birlikler, dernekler, vakıflar vb.	Kamu kurum/ajansları, araştırma merkezleri, üniversiteler, kar amacı gütmeyen kuruluşlar, ulusal, bölgesel ve/veya yerel sanayi ve ticaret odaları, sendikalar, birlikler, dernekler, vakıflar vb.
Proje Bazında Bütçe (Milyon Euro) (*)	Minimum 2 Maksimum 10	Minimum 2 Maksimum 10	Minimum 2 Maksimum 10	Minimum 1 Maksimum 2	Minimum 1 Maksimum 2

Tedbirin Toplam Bütçesi (Milyon Euro)	24.587.668	15.356.978	10.649.600	14.432.000	10.954.668
Başvuru Süresi	17.11.2008-16.01.2009	17.11.2008-16.01.2009	17.11.2008-16.01.2009	17.11.2008-16.01.2009	17.11.2008-16.01.2009
Proje Süresi (**)	36 Ay ve 31.12.2012 Tarihi İtibariyle Tamamlanmalıdır.	36 Ay ve 31.12.2012 Tarihi İtibariyle Tamamlanmalıdır.	36 Ay ve 31.12.2012 Tarihi İtibariyle Tamamlanmalıdır.	36 Ay ve 31.12.2012 Tarihi İtibariyle Tamamlanmalıdır.	36 Ay ve 31.12.2012 Tarihi İtibariyle Tamamlanmalıdır.

(*) Projelerin bütçesi belirtilen tutarlardan yüksek olabilecek ancak programdan sağlanacak finansman bu sınırlar içerisinde kalacaktır.

(**) Eğer projeler büyük miktarlarda mal alımı, geniş kapsamlı teknik yardım ve inşaat ihalesi gibi unsurları içeriyorsa, zaman sınırlaması Program Otoritesi tarafından gözden geçirilir.

6. Finanse Edilebilir Harcamalar

Bölgesel Rekabet Edebilirlik Operasyonel Programı kapsamında çıkılan bu Çağrı çerçevesinde IPA Uygulama Tüzüğü'nün 34. maddesine bağlı olarak aşağıda yer alan harcamalar uygun harcama olarak kabul edilmez. Proje Tanımlama Dokümanı'nda "uygun olmayan" harcamalara yer verilmesi halinde, söz konusu talepler Bakanlık tarafından bütçeden çıkartılacaktır.

- Katma değer vergileri dahil olmak üzere vergiler;
- Gümrük ve ihracat vergileri veya diğer her türlü harç;
- Arazi veya mevcut binaların alımı, kiralanması veya leasing'i;
- Cezalar, mali cezalar ve mahkeme giderleri;
- İşletme giderleri;
- İkinci el ekipman;
- Banka ücretleri, teminat maliyetleri ve benzer harçlar;
- Söz konusu bileşene özel Avro hesaplarıyla ilgili her türlü para birimi dönüştürme maliyeti, ücretleri ve kur kayıpları, ayrıca diğer salt mali harcamalar;
- Aynı katkılar.

Harcamaların uygunluğu ve finanse edilebilirliği, faydalanıcı ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı arasında imzalanacak "Operasyonel Anlaşma" kapsamında detaylı olarak belirlenecektir. Faydalanıcılar, başka bir ulusal ve Topluluk kaynaklı fondan finanse edilmekte olan bir projenin bu çağrı kapsamında tekrar finanse edilemeyeceğini bilmelidirler. Merkezi Finans ve İhale Birimi (MFİB), seçilmiş projelerde faydalanıcı adına ihale, sözleşme ve ödeme işlemlerini yürütmekle yükümlüdür. Dolayısıyla faydalanıcılar proje önerileri kapsamında doğrudan finansal hibelerden değil, MFİB tarafından sözleşmesi yapılan inşaat, mal ve hizmetlerden yararlanabilirler.

7. Nasıl Başvurulur, İzlenecek Usuller

Potansiyel başvuru sahipleri, proje tekliflerini Bakanlığa sunarken Proje Tanımlama Dokümanını (PTD) kullanmak zorundadırlar. PTD belgeleri Türkçe ve İngilizce sunulabilir.

Başvuru sahipleri, proje tekliflerini Türkçe ve İngilizce olarak ve hem basılı çıktı (basılı çıktı ve imzalı resmi üst yazı ile birlikte) hem de e-posta (elektronik nüsha) aracılığıyla Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na sunmalıdır. Resmi PTD dokümanlarının teslim edileceği açık adres:

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı
Bölgesel Rekabet Edebilirlik Programı Koordinasyon ve Uygulama Merkezi
Eskişehir Yolu 7.km. No:154 06100 Çankaya - Ankara

PTD belgelerinin elektronik ortamda gönderileceği e-posta adresi;
ipa@sanayi.gov.tr dir.

Proje teklifleri, proje teklifinin resmi ve/veya elektronik nüshasının son başvuru tarihine kadar sunulmaması durumunda doğrudan reddedilecektir. Yanlışlıkla farklı kurumlara gönderilecek proje teklifleri doğrudan reddedilecektir

Projelerle ilgili bilgi ve başvurular hakkında Sanayi ve Ticaret Bakanlığının <http://www.sanayi.gov.tr/> internet sitesinde detaylı açıklamalar bulunmaktadır.

8. Başvuruların Son Teslim Tarihi

Proje teklifleri en geç 16 Ocak 2009 tarihi saat 17.30 'a kadar Bakanlığa teslim edilmelidir. Proje sahipleri başvurularını Bakanlığa en geç yukarıda belirtilen tarihte ulaştırmaktan sorumludurlar. Bakanlık, başvurularda posta/kargo vb. süreçte yaşanabilecek, gecikmeleri dikkate almayacaktır.

